

Pitaahomĩ Utĩpĩho Jĩho

Kĩmandĩ Pitaahomĩ Utĩpĩhandĩ Jĩhandapĩ Nesĩpĩhande

Jisaasihomĩ otĩpĩpatĩhiyaamĩ wo komĩ ambĩpatĩ Pitaaho kĩmo utĩpĩmo jĩpatĩpiyahore kĩnaungwĩha 65 A. D. hura. Ko kĩmandĩ utĩpĩmandaatĩhapĩ sandaase, “nĩnĩ Baapironĩhandanda konĩnĩhĩ bindataatĩ kĩmo utĩpĩmo jĩpatĩpiyataayo,” daase. Nyahĩ nahatiyaanĩ wĩndĩ monĩhonĩ ko akĩtĩ kandaatĩndĩho e Romĩhandapĩ pĩwĩha sĩwĩpatĩ nepemaahĩwatĩ Baapironĩhando tatĩ katĩndĩho. Pitaaho mmonatĩ gwĩnyaataatĩ Jisaasihomĩ tiworisa taawĩ naanĩhaiwa kaiwĩ amĩ Kĩraisihomĩ isĩhiyai taawĩ naanĩhaiwa nunyauhĩ kiya taawĩ ambĩpatĩ yaawĩhaiwa nehauhĩ kandapĩ Pitaaho kĩmandĩ utĩpĩmandĩ jĩpatĩpiyahande. Ko kiyaisĩ kaundataase kiyaisĩ naanĩhaiwa wiwa nusoaipahonĩhura kiya andĩtĩtĩwĩ Jisaasihoai ahosumwapĩ namaamapĩ anĩtiwĩ Koai isĩpĩ kiyaanĩhĩ bitoaitaatĩwo.

1 Pitaahomĩ Utĩpĩho Napĩmasataise

Pitaaho isĩhiyai ipĩhĩrete gaahure undisĩha

(1:1-2)

Autaahaatĩho nyangisĩ andĩtĩnyaiwataatĩ
ipotĩhura Komĩ asiyaanimataatĩ
bimĩtĩhaahandĩ nanyamĩtandĩ aimĩ katise.
Isĩ nyahĩ kandĩ naito. Isĩ amĩ nyahĩ

yawanaani andititaati bitoaitihaawo tisiha
(1:3–2:10)

Nyahⁱ noaipawaati Autaa-
haatⁱhomⁱhiyaanimataati Awaisⁱho japⁱhi
napⁱtandⁱhandapⁱ jatⁱhaawⁱ gaahaiwaahⁱhi
kiyaanⁱnⁱhi kaimⁱ nutⁱhaawo tati
kanyatisⁱha (2:11–5:9)

Pitaaho gaahati kiyai kawisati komi piwⁱha
osasepihaasiha (5:10-14)

*Nyahⁱ Autaahaatⁱhomⁱ Isⁱhiyaanⁱ
Akiⁱhiyaanimatⁱhaayoni Amⁱ Gaahapaahⁱhi
Kiyaati Gaahaiwa Naitⁱhaawⁱ Maaritaati
Gwⁱnyaahohⁱwaiwa Naitⁱhaawⁱ Jatⁱhaawo*

¹ Nⁱnⁱ Pitaahonⁱne. Nⁱngisⁱ Jisasⁱ
Kⁱraisⁱho komⁱ piwⁱha gaaha awusaati
isⁱhiyai kaundⁱtandⁱ nanⁱmahanati
natanoaasisⁱhonⁱne. Sahⁱ Autaahaatⁱhomⁱ
isⁱhiyaati Autaahaatⁱho sapⁱ aimⁱ nisⁱhiyaare
tati nasamahainjawⁱhiyaati sahⁱ torⁱwatⁱwⁱ
kahapⁱhi kahapⁱhi nehⁱ gohaparⁱhiyaati
wanⁱ yapⁱhaiwa isⁱhiya usaamⁱhaiwa
Pondusihandaahunⁱ Garesiyaahandaahunⁱ
Kapatosiyaahandaahunⁱ, amⁱ Esiyaahandaahunⁱ
amⁱ yapⁱpati Bitiniyaahandaahunⁱ bimo-
hiyⁱhiyaatapi nⁱnⁱ utⁱpiho kⁱmo jⁱpatⁱpaindi
nusoasataayo. Isⁱhiyaati sahⁱ Autaahaatⁱhopⁱ
gⁱwunyaahohiyⁱhiyaatami aunahⁱpati akⁱpati
yamⁱhapataatⁱhe. ² Jⁱhi aimehura Autaahaatⁱho
kahapaamapⁱpa sangⁱ kiyati ahaisura isⁱhiya
siya nisⁱhiyaimatⁱtaatⁱwe, tati katati aimⁱ
gwⁱnyaataise. Siyati gwⁱnyaataati sangⁱ
nisⁱhiyaate, satati nasamahainjⁱhi sahⁱ noaipapⁱ

ipotihura titih komhiyaatimatawaayopo. Jih aimehura Apih Autaahaatho sapi, satati ishiya siya noaipapi titih nishiyaimatitaatiwihye, tati sangi nasamahainjawhiyaatangi sahi nishiyaate tati nasamihanataise. Siyati ko sangi nasamihainjih am Kom Itipih Gaaho sangi neti nasepemaishaasih am sahi noaipapi nehi Autaahaatho sawahomhiyaatimatitaatiwo. Iyati Itipih siko sangi neti Autaahaathom ndiheti titih gaahiyaati popitihyaatesamataise, am Sahi Jisasi Kraisihom pwiha atiwii winjapepihirisaihi kom jitiipati nyapi napotaati nuhaasipati sami maipihaiwa basati nesamahon sahi noaipapi Autaahaathom ndiheti titih gaahiyaati popitihyaatimatitaatiwo.

Aihi am nini sapi Autaahaathoai piwaunditi nunjeniti gaap+sundataayo, am sangi ko maarho nasanyati gaahandi kasisati, am sam maarho omanjtitih neti yatihisiwati japatisa napaisaatisamahonih, am sahi waati nga awaindahandi maaritwi bimitaatiwo.

*Asiyhiyaanimatitahaahandi Gaahandi
Akithandi Yamhapataatih Nyapi Nyainjatati
Ahinyondaise*

³ Nyahi Autaahaatho nyami Awaisihonyangi nyainjatisih Jisasi Kraisihom Sapiho, am kmiko kom Autaahaathoai mepi autahewaumaitihaawo. Ko nyapi maarho asipiyataati, am kandaah Jisasi Kraisihoi animwaahipatombi japihi ahowimataise. Iyati ko nyapi apipaahi aungwohandi maarho tundati asipinyindahandaahuni,

amĩ Jisasi Kiraisihoai napwihĩ asohomatĩ
 japĩhĩ ahowimasitĩhandaaahunĩ nyangi netĩ
 wanĩhiyaanenyamatĩ asitimatitĩhaahandĩ
 nanyinyataise. Iyataatĩ amĩ sandĩ
 Autaahaatĩho netĩ wanĩhiyaaninĩ
 asiyaĩhiyaanenyamasitĩndaahi netĩ
 anditinyaisihĩ andititaatĩ Autaahaatĩho
 gaahapa nanyamĩtandĩ katimbĩpa nanyinyonihĩ
 naitĩhaawĩ jatĩmĩ nohaayo. ⁴ Iyataatĩ
 amĩ nyahĩ Autaahaatĩho nyangi gaahapa
 kanyisatĩ nanyamĩtandĩhapa ko ahĩnyisatĩ
 bimimbĩpaapĩ taawa jatĩmĩ nohaayo. Iyataatĩ
 sapa gaahapa nyapĩ ko yamĩhapataatĩhĩ
 ahĩnyihĩ kapĩhĩ ahĩnyondaise. Amĩ kapa
 wĩndĩ netĩ nopĩsasĩnatĩ namaamasaatatĩ nga
 ahĩnyondaise. Isĩ Nyahĩ yamĩhapataatĩhĩ
 niyahaahura asitimatitĩhaahandĩ newaatĩ
 nasisoari Autaahaatĩhoaisaatĩ bimĩto. ⁵ Sahĩ
 Kiraisihopĩ gĩwunyaahauhĩ, amĩ Autaahaatĩho
 watĩpĩhosĩ komĩ watĩpĩhanda sangi biyatĩ
 anitĩsatĩ jainjatataise, amĩ sahĩ nga bimaamĩ
 nuwĩ asisĩha ipotĩhetĩ Autaahaatĩho apĩpaahĩ
 gaahaiwa sapĩ ahĩsiwaiwa naitaatĩwĩhura
 noaipahonihĩ kaiwa sahĩ naitaatĩwo. Sahĩ
 saiwa nesaihĩ amĩ sangisunĩ kahapaamapĩpa
 nahataapai Autaahaatĩho japĩhĩ netĩ itatamanatĩ
 tĩtĩhemaitando. Isĩ saiwa Autaahaatĩho
 katiwaiwa Jisaasiho japĩhĩ nasonĩhura ko netĩ
 akĩwaiwemaitaise.

⁶ Iyataatĩ Autaahaatĩho saiwa gaahaiwa sangi
 nasanyatĩ kasitandĩ katiwĩmaiwaapĩ sahĩ waatĩ
 maaritĩwĩse, amĩ nehĩ masĩhonjapĩ sangi wiwa
 samĩ ambĩpatĩ maarĩho yaasĩhaiwa nasĩsenatĩ

wani taati nasoaipaitaise. Isi gaasi kaiwa kiyati sangi nasoaipane. ⁷ Iyataati saiwa sangi siyati yaasihaiwa nasoaipasirihiretapi Autaahaatihohi sahi Kiraisihopi giwunyaahohitihandi apipaahi akiti akitihando, e nehi otaatapi jaiwaiwhando, tati neti mmondande. Iyataati gorihandapi sahi gwinyaapise. Kandi apipaahi gaahanditihisihiya kandapi maaritwhande. Saiwhandi ishihiya nepi isiwatawa wiwa gorihandaatihiwapa ikwaatipihohi maipihapa ahotiso ahimotiso, tiwi mmondaatitwi sisaha apipaahi waati noaatihahaapihi gorihandi tihawaayopo kapa ikwaatipihohi tihati sanoti owetanihinehi titihi gorihandihititindo. Iyataati ami gorihandihigaahandindaahandi kandi neti nopisasinati owetitandihande. Ami sahi Kiraisihopi giwunyaahohitihandihigorihandi nusatiphaati apipaahi gaahande. Isi ami ishihiya gorihandi nehi akitihandihihohi e wapa ikwaatipihohisahando, tiwi mmondaatitwitihihohipatamatiyati sahi Kiraisihopi akiti akitinihigiwunyaawaayowo e owetiso, tati Autaahaatihohi jasondandi saiwa sami ambipati maarihohi yaasihaiwa kihira kihiraapi sangi nasoaipataise. Iyonihisahi kaiwaapi yaiwihindi timaamihaitaatiwo. Saiwi windi timaamahiyawihatiwatitwihohi bitosaihi, Jisasi Kiraisihohi japihihohi auta nasataahura sangi jasonataati watitwihohi giwunyaapi binyaihi sapi ko waati awaindahandi maarititaise. Maaritati sangi sahi gaahiyaate satati sangi Jisaasihohi neti mepi autaahesamaitaise. ⁸ Akite. Sahi Jisaasihohi apipaahi windi

mausonawaahandĩ kandi koai maarĩho taawĩ nunyawaayopo. Aiwĩ ami wanĩsangi sahi koai wĩndĩ mausonawaahandĩ kandi kopĩ andĩtitiwĩ gĩwunyaapi ami waati aungwohandĩ kopĩ maaritawaayopo. Iyataati sandĩ nyahĩ sisaati aunĩhiya maaritohĩtĩmandĩ kĩmaapi yapĩpatambĩhapa wapaapi maaritohĩtĩhandi apĩpaahi aungwohandĩ nusatipĩhaahande. Isi sandĩ nyami omanĩtitiĩhapi maaritohĩtĩndapi siyahande taati nyahĩ wĩndĩ maahomwaanapi ausaawa kamaatĩto. ⁹ Ami sandĩ sahi aungwohandĩ maaritotĩmandĩ apaapi maahĩ, ami sahi Kĩraisihopi gĩwunyaahauhĩ ami kandaahi sangi Autaahaatĩho taati japĩhi nasamaasĩhe.

¹⁰ Jĩhura pĩropetĩhiya wani kĩmura Autaahaatĩho taati sangi gaahandĩ kasisati japĩhi nasamaasitĩmandapĩha pĩwĩha ausaawaayopo. Ausaapi kiya kandapi baiwĩ mwitĩpisawĩ daawaayopo Autaahaatĩho isĩhiyai japĩhi numwaitandĩ katindĩhandĩ Autaahaatĩho kiyonĩhi noaipahonĩhi mmondo tĩwo. ¹¹ Iyataati kandi maahĩwura, ami nĩnapitiyati noaipati ami utaaso ko diyaamahotati, ami ko maahĩwura noaipaitaindĩho, tĩwĩ kiya mmondaatĩwĩ pĩhitĩwĩ mwitĩpisawĩ daawaayopo. Iyataati sura isĩhiya siya Autaahaatĩhomĩ pĩwĩha atiwi nepĩ ausaahohiyĩhiyaamĩhetĩ Itĩpĩho Gaaho ahondaati ko kiyai satati netĩ gĩwunyaataise. Ipotĩhura Kĩraisihonĩ noaipahonĩhi komĩ ambĩpati maarĩho yaawĩhaiwa kahatamatĩpetahaiwa isĩhiya koai kawiwĩ numwisaihi nepĩ notĩ, ami kaiwetapi koai Autaahaatĩho

ambipati awaipati numwitandihatapi kiyai neti gwunyaasih, ami kiya kaiwaapi piwaha ausaapi katawaatopo. Aiw kiya satiw, saiwa maahiwura ausaimaninati noaipaitaindih. Iyati ami saiwa maahiwura ninapitiyati noaipaitaindih. Iyati ami utaaho diyaamahotati ami taati ninapitimatoni hura ko noaipaitaindih, tiwi kiya waati pihitiwi gwinyapenawaayopo. ¹² Saiwi kiya taawi gwinyaahauhi Autaahaatihomi Itipihoni neti kiyai siyati gwunyaati nunjataise. Saiwa kiya taawi ausaapi katimi niyohiwiwa sura kiya bimaami niyohura windi kaiwa namoaipahonih ami kiya sawana wapa noaipahonih gaahapa nepi windi maatatamanindaapo, undato. Iyati ishiya ipotihura noaipahohiyihiyaamihatih saiwa kiya Autaahaatihomi piwaha atiwi nepi ausaahohiyihiya katohiwiwa noaipahonih gaahandi naitaapo, undati nunjataise. Aih ami kiya namapi Autaahaatihoni sangi nasamaitandi wani taati kaiwimaiwaapi piwaha ausaawaayopo. Iyataati piwaha waniha gaaha Kiraishopitaha ausaahohiyihiya jih piropetihya katohiha ka kasatauhi sahi aimi atisawaayopo. Iyataati Autaahaatihoni Itipihoi yamihapataatihapi natausaasih ishiya piwaha waniha gaaha Kiraishopitaha ausaahohiyihiyai anditiwisihi Itipihomi watipihanda kiya piwaha kasatawaatopo. Iyauhi ami Autaahaatihomi otipipatihya yamihapataatihapihiyaisangi kimaiwa Autaahaatihoni sahi ishiyaatangi kasiwiwaapi mmondaatiwi kiya waati maaritwi mawaayopo.

*Autaahaat̄ho Nyangi Gaatat̄ Nanyamaataise
Nyah̄ Ko Neh̄ Sawahopaahiyaat̄ Neh̄ Sawa-
hom̄hiyaanimat̄t̄haawo*

¹³ Is̄i am̄i sam̄i am̄it̄iha gw̄inyaahoh̄t̄ihanda wapa kaitaat̄iw̄i nep̄i t̄iman̄j̄n̄iw̄i t̄imet̄iw̄ise. Aiw̄i sah̄i sam̄i p̄iw̄iha dahopa baiw̄i jat̄in̄iw̄ise. Aiw̄i Jisasī Kiraisiho auta nason̄hura Autaahaat̄ho sangi jap̄ih̄i nasamaat̄i gaahand̄i kasitand̄ihandap̄i and̄it̄it̄iw̄i jat̄im̄i nuw̄ise.

¹⁴ Sah̄i met̄ihonya p̄iw̄iha atiw̄i as̄im̄waat̄it̄ih̄i p̄in̄iyohonyonyaamataiw̄i Autaahaat̄ihoai at̄iw̄iw̄i kom̄i ot̄it̄ih̄i p̄inuw̄i kop̄i maarit̄iw̄i koai winjapepih̄r̄iw̄ise, am̄i aim̄i kom̄i manyinyaatiso. Aiw̄i sah̄i j̄ihura Jisasī Kiraisihop̄i p̄iw̄iha wan̄iha gaaha sangi atiw̄i nep̄ihura, maip̄ihaiwa k̄ihaiwa k̄ihaiwa sam̄i maar̄iho amb̄ipatī jandotī maaritiwaiwa kiyoh̄waiwa jap̄ih̄i w̄ind̄i kamaiw̄ise. Owetane. Kaiwa namap̄i nan̄ipimat̄iw̄imap̄ise.

¹⁵ Am̄i Autaahaat̄ho sap̄i gaatih̄i nasuh̄i jap̄ih̄i nasamaas̄iho ap̄ipaah̄i gaaho ainah̄iho, am̄i maip̄ihand̄i w̄ind̄i namumatat̄i koai wap̄ih̄i yand̄ih̄iho is̄ihiyai neh̄i gaahand̄ih̄ih̄i kawisahosī, am̄i sah̄i kom̄ihat̄i nep̄ise. Nep̄i Autaahaat̄ho maip̄ihapaap̄i koai yand̄ihematat̄i kapaap̄i apousat̄i poundih̄i kapaap̄i mand̄it̄ipaipatamataiw̄i, sah̄i yat̄ihemat̄iw̄i t̄it̄ih̄i ainahiȳhiyaat̄i gaahiyaat̄i noaipap̄i neh̄i ko sawaho Autaahaat̄ihoaisaah̄ih̄i nunyan̄iw̄i neh̄i ko maaritat̄i t̄it̄ih̄i kair̄ih̄iret̄i kaiw̄ise.

¹⁶ Iyataat̄i am̄i Autaahaat̄ihom̄i p̄iw̄iha ut̄ip̄ihand̄i j̄ihandaat̄ih̄i ahotis̄iha satat̄i katise:
“N̄in̄i Autaahaat̄ihon̄in̄i ap̄ipaah̄i t̄it̄ih̄i

gaahonini popitihoninisi, ami sahi
 nisi isihyaati naasikati kaiwi titihi
 gaahyaati popitihyaati nisihioanji
 napwi bimaawise,” tati ahondaise.
Pirisihiya 11:45, 19:2, 20:7

*Jisaasihomi Jitipati Nawiho Apipaahi
 Awaisihomatiyahataahi Autaahaatho Nyangi
 Japih Nanyamaataise*

¹⁷ Iyataati sahi Autaahaatihopi gaapundawaahura, “Apore,” tawaatopo. So Apo utaaho woi usonataati siyaho setahoso, tati tipitapaati usonaahomahe. Owetise. Nehi nyahi ninaasiyaanam kiyohirihireti mmonati kireti ninaasiyaanangi tipitapaati nyasonahore. Isi sahi wani kimaapi yapimbataapihi bindawaawi kimbih nyami aunahipati apipaahata bimithaahata bindahaayo, tiwi windi sahi gimunyaapise. Owe. Nyami aunahipati apipaahati mihaati yamihapataathi ahondaise. Isi sahi yathi ipatisaniwi baiwi itatamaniwi Autaahaatihopi gwinyaapi koai nepi autaahi isiwati, ami nasisoari komi maaritirihireti japepihiriwise. ¹⁸ Sahi aimi gwinyaapihiyaate, sahi jihura bimohirihiretapo. Sami jaasoyaami maipihaiwa kiyohiwaiwa sangi nasanyauhi sahi kaiwa mmoniw nepi kaiwaathi napwitwi apipaahi tanyaaha akipipa owehand bimotihandapo. Saiwi sahi jihura maipihaiwaathi bimauhi kaiwaathapi Autaahaatho wapa sapi nunyati nuwati nasamaati nehahaatesamasiho? Iyataati Autaahaathori wapa maapi gaahapa

keti kuraanihi namasaatati owetimbipa nawiho siriwaaho, ami gorihanda nunyati sangi japihi nasamaataamaise. Owetise.

¹⁹ Kiraisihomi jitiipati apipaahi gaahati nawihomi ambipati apipaahi owehati nuhoaamasitihandaahi Autaahaatoho sangi japihi nasamaataise. Ko Kiraisihomi jitiipati sipisipihohoho isihyaami maipihaiwaapi tipitihiwi Autaahaatihoi dipumaniwawaamaindumapi nunyohipatamatiyati komi jitiipati nuhoaamataise. Iyataati Judaahiyaami winihapipa ahotirihireti, sipisipihohoho gohiho asaaha timbipa oweho apipaahi gaaho tipitihiwi isihyaami maipihaiwaapi Autaahaatihoi dipumanihohihomatiyati Kiraisiho napotaise.

²⁰ Iyataati jiji aimehura yapiati Autaahaatoho sangi kiyati ahaisura Kiraisihopi siyati, isihyai japihi numwaitandihati nasati otipipati kiyati napwitaise, tati aimi katati namihanati Ahiwihihore. Aihipotinihi wani kimura asisaha kimaiwa ipotimaiwet Autaahaatoho Kiraisihoi natausaasihi nasati kimaapi isihyaami ndiheti napotaise, sangi anditisiawati japihi nasamaitando.

²¹ Ko Kiraisiho sangi japihi nasamaati anditisisihhi ami sahi Autaahaatihopi giwunyaawaayopo. Kiraisiho napwih ko Autaahaatoho ahowimati japihi numwaati koai neti nuwimaati ambipati awaipati nunyati neti awaisihoemataise. Isi sahi sandapi gwinyaapi Autaahaatihopi giwunyaapiise. Aiwami ko sangi nasamaati gaahandi kasisati nasamitaisi, ami akiti nanyamitaise, tiwi sahi

kopî giwunyaahohitihandî andîtisaihonihi komîhetî ndîha ahiyawî jatîmî nuwîse.

Jisaasihopî Giwunyaahohiyîhiyaanîni Komî Naisîhiyai Maarîho Napaitaati Numwitîhaawo

²² Sahî Kiraisihomî piwîha atîwiwî japepihîrotîhandaahî sahî noaipapî Autaahaatîhomî ndîhetî aimî tîtîhî gaahiyaatî apîpaahî popîtihiyaate. Popîtihiyaatîtawaawî amî samî isîhiya naisîhiya Autaahaatîhomî isîhiya Kiraisihopî giwunyaahohiyîhiyai sahî napaitîwî maarîho nunyawaayopo. Isî sahî wanî kimura andîtîwî Kiraisihomî isîhiya kopî giwunyaahohiyîhiyai samî maarîho akîtînihi nunyawîse. ²³ Osaataatî nandapaamî yandîpiho wanîhapa ningotî nandawisa noaipasîpatamatiyatî, Autaahaatîho wîndî namaapotî konîhi asoheematatî bimisîho sangî netî wanîhiyaatesamasîhi sahî wanîhiyaatî noaipapîhiyaate. Iyataatî amî sahî nandapaamî yandîpiho kwîtaaho yapîpatambîho ketî owetîtandîhoetapî noaipapîhiyaatîmaahe. Owetise. Nandapaamî yandîpiho Autaahaatîho kaisîho nasisoarî ahotîtandîhoetapî sahî noaipapîhiyaate. Nandapaamî yandîpiho so Autaahaatîhomî Piwîhaare. Sa piwîha owemeta kaanîhi ahonda isîhiyai asîyîhiyaimatîtaatiwîhandî taatî nunyahaare. Isî sa piwîha kaaraahî sangî netî wanîhiyaatesamatî nasamoyaatî asîtimatîtaatiwîhandî nasanyataise. ²⁴ Sa piwîha apîpaahî akîtihaare. Iyataatî amî

Autaaahat̄hom̄i p̄w̄iha j̄ip̄at̄p̄indis̄ihaat̄hap̄i
sat̄at̄i kandaase:

“Is̄ihiya nahatiya woȳiha tand̄ip̄iho
k̄itar̄ih̄iramataiw̄ihiye. Iyataat̄i
am̄i kiyaam̄i ut̄i apotin̄ihop̄ipa
tand̄ip̄ihom̄i kw̄itaahomatiyahape.
Iyataat̄i woȳiha k̄itar̄ih̄iri awaip̄it̄ih̄i
am̄i kw̄itaaho t̄iw̄ihand̄iwataise.
²⁵Sapaah̄i siyataahand̄i kand̄i Awais̄ihom̄i
p̄w̄ihaah̄i kaan̄ih̄i nasisoaari ahot̄im̄i
notaise,”

Aisaiyaaho 40:6-8

tat̄i katise. Sa p̄iwa is̄ihiya p̄w̄iha gaaha
sangi ausaap̄i aim̄i kasatauh̄i sah̄i aim̄i ati-
sot̄ihaap̄isato.

2

*Awais̄iho Naw̄iha Ap̄ipaah̄i Wat̄ip̄iha Kaan̄ih̄i
Ahot̄is̄ihaamatiyat̄i Kon̄ih̄i Nasisoari Bindataise*

¹ Am̄i sah̄i wan̄i K̄raisihom̄ihandaah̄i aim̄i
noaipap̄i wan̄ihiyaat̄i gaahiyaatimatawaayopo.
Is̄i am̄i sah̄i maip̄ihaiwa kahatamat̄ipetahapa
nahataapa namap̄ise. Aiw̄i am̄i jaip̄ipa
namap̄ise. Aiw̄i am̄i is̄ihiya nyap̄i gaahiye
nyat̄itot̄iw̄i jaiwaiw̄ihaiwa neh̄i yamaat̄i
tiwat̄ihaat̄i amb̄ip̄at̄i, am̄i maahomwaan̄ap̄i
kat̄iw̄i kiyoh̄iwaiwa b̄ipi namap̄ise. Aiw̄i am̄i
is̄ihiya usa wapa kahapaamap̄ipa asaketahiyaap̄i
sam̄i maar̄iho am̄i mand̄iha yaasat̄i neh̄ihaiwa
aposiwaiwa saiwa namap̄ise. Aiw̄i am̄i is̄ihiya
usaap̄i maip̄ihaiwa gw̄inyaap̄i kat̄iw̄i kiyaame-
tir̄ih̄iretap̄i setahiye, t̄iw̄i kiyaam̄i amb̄ip̄at̄i
nausohaap̄i ahoaap̄i kamaat̄iw̄ise. Saiwa
nahatewa kamaiw̄i b̄ipi namap̄ise. ² Iyataat̄i

nyahi aimi ginyunyaatahiyaane, metihonya gwisahaatiphonya amwitihiri nandaatiwi apipaahi maaritimihauro. Isi Autaahaatihomi piwaha sa amwitihiramatiyahaasi sahi atiwi nepi metihonya gwisahaatiphonyani saniyaami amwitihiri nanihohipatamataiwi ka sahi nepi amwitihiramataiwi nasisoari naniwise. Iyataati ami sa piwa amwitihiri gaahiramatiyati maipihapa katihi wapa ahimotati apipaahi gaahaare. Isi sa piwaha amwitihiramatiyahaasi sahi atiwi nepi amwitihiramataiwi maaritimihauro nainjaihi ka piwa sami maarithoi neti nga anditiwiwati watipurimati, ami sami gwinyaahotihandi neti watipisamahonihini, ami sahi noaipapi watipihyaatimatitaatiwo, metihonya amwitihiri waati nanawaawi kiraahi gwinyaniwi noaipapi watipitopatamatetitaatiwo. Sahi saiwi kaisaihi ami Autaahaatihoni sangi japihi nasamaahonihini ami sahi koaisawi maasi bimitaatiwo.³ Autaahaatihoni sangi gaahati kasihini aimi mmoniwi gwinyawaawi Awaisihoni Autaahaatihoni ko gaahoe tiwi gwinyaawaayopo.

⁴ Autaahaatihoni Jisaasihomihetapi otipipati apipaahi awaipati kiyataise. Aihini ko Jisaasihoni yasaha mihotirihirini asirihirini apipaahi watipihirini nawaha watipihamatiyahore. Ko siyahotihandini kandini isihiya yapipatambihiya moniwiwatawa mihotirihirini kimirini gaahirimaahere maipihire, tiwi nemapi ahosumwawaayopo. Kiyaaahini siyauhhandini kandini Autaahaatihoni Kopini utaahoni gaahosini yasaha anaahihani anajani anitisiati mwindiwiwati

isiwatati otipipati nawihiyati nga kaitaiso, tati Autaahaat'ho Kiraisihoai namihanati ah'wisataise, otipipati sati kaitando. ⁵ Iyataati ami sangisangi m'hotir'ihiri asir'ihiri watip'ihiri gaahiri nawiha apipaahi kai watip'haamataiw'hiyaate. Aih' ami Itip'ho Gaahomi watip'handaa'hi sah' Autaahaat'ho nasati bim'tandi an'aa'namataiw'hiyaati noaipaitaatiwi an'imatataise, sah' noaipapi tit'hi Autaahaat'ho sawaho kom'hiyaatimat'itaatiwo. Saiwi kom'hiyaatimatisaihi kom' Itip'ho Gaaho sam'het' nasati bim'tando, j'ihura Isiraher'hiya Autaahaat'hom' an'aa'ni an'imatauhi Autaahaat'ho sawaho nasati kandaat'hi nandaati kat'hi bimipatamatiyato. Autaahaat'ho siyati kasindi'mandi sah' noaipapi tit'hi kom'hiyaatimat'iw' kop' mmon'iw' gaapundiwi koai mep' autaahepumaitaatiwe. Sah' saiwi kaisaihi ami Jisaasiho sah' saiwi gaahaiwa wapa kiyoh'waiwa netati Autaahaat'hoai waamaindumwahaiwa numw'itaise. Nyami gaapunda Autaahaat'hoai mep' autaahepwahoh'waiwa Jisaasiho nyapi kaind'handapi Autaahaat'ho gw'nyapenataati maaritati naitaise.

⁶ Iyataati sa piwa akiti'haare Autaahaat'hom' piw'ha ji'haat'hi ami satati ahondaiso. Piwa saapi Aisaiyaaho sata kandaase:

“Sah' baiwi atiw'ise. Nin' utaaho woi aim' namahandi ami nin' wan' koai aunah'ipati Saiyon'handaa ah'wisataayo, ko awais'ho ji'hoematati nisi is'hiyai winjaati bim'tando. Nin' koai ah'wisataayo nisi otipipati kanitando.

Nini kopi maaritihore. So Awaiso ipati mihotirihiri watipihiramatiyahore, anaanji mwindiwiwati anitisi isiwatitendo. Sandi apaapimaato. Ami Autaahaatihomi isihiya komiheti ahotawa komi watipihandi numwih kiya komi watipihandi newaayopo. Isi isihiya kopi gwunyaahohiyihiya mawihaiwa nepi windi namosasindaapo. Owetitaise. Kiya nehi maarititaapo, ami kiya kopi nehihandi gwunyaawaamaayowo,” tati katise. *Aisaiyaaho 28:16*

⁷ Isi ami sapaahi Kiraisiho noipati yasitha anaahitha mihotirihiramatiyahore, komiheti sahi kopi gwunyaahohitihanduni jatohitihanduni nausawi ahaitaatiwo. Iyataati ami sandi apaapimaah. Kiraisihoai namihanati aimi ahiwih ko noipati nahataapaami Awaisiho Jhoematataise. Iyataati ami Autaahaatihomi piwihaha jitha aimihaathapi isihiya kopi windi gimaawunyaapihiyaapi ami Kiraisihoai ahosumwahohiyihiyaapi satati katati jipati pindise.

“Otipipatihya anaanji animatohiyihiya yasitha kima gaahaamahe maipihe, tiwi nemahotitha ka wani noipati mihotirisati apipaahi watipihandaise anangi neti nga mwindiwiwati anitisi isiwatitendo,” tati jipati pinda ahondaise. *Aunihihiri 18:22*

⁸ Iyataati ami isihiya Kiraisihopi windi gimaawunyaahohiyihiyai Autaahaatho wihoanhandi yaawihandi nunyati neti nusosati aunahipati maipihati yaawihandi

naitaat+iw+hataahemaitaise. Iyataati
 ami sandapaahi Autaahaat+hom+ piw+ha
 wap+hi jipati+pindis+haat+hapi Autaahaat+ho
 Aisaiyaahom+hetapi satati kandaase.

“Ko naw+ha gw+haraaha mw+ti+haamatiyahore
 is+hiyai auh+raap+hi muw+tando. Iyataati
 ami ko naw+ha awais+haamatiyahore ke-
 tapi napepaat+w+ t+m+haitaat+wo,” tati ka-
 tise. *Aisaiyaaho*

8:14

Is+hiya Kiraisihom+ piw+ha Gaaha nemapi aho-
 sumwahohiy+hiya siyai naw+haaraahamatiyati
 muhon+hi t+imahiyaw+ kiyaan+hi nosas+ndaapo.
 Saiw+ kaitaapo tati Autaahaat+ho j+hura aim+
 katis+haare.

⁹ Iyataati ami sangisaahi Autaahaat+ho, sahi
 aim+ nis+hiyaate satati nasamahanahiyaate,
 sahi noaipapi t+ti+hi kom+hiyaatimat+taat+wo.
 Sahi Awais+ho Jiho Jisaasihopi gaapund+w+
 koai mepi autaahepumawaayopo. Sahi
 t+ti+hi gaahiyaati ainahiy+hiyaati bindawaaw+
 Autaahaat+hom+haiwaapaah+hi nasisoari
 gw+nyaapi kiyohiy+hiyaati siyaati ak+ti+n+hi
 t+ti+hi Autaahaat+hom+hiyaate. Sangi
 Autaahaat+ho sahi nis+hiyaate, satati
 nasamahainjaw+hiyaati t+ti+hi kom+hiyaati
 bindawa is+hiyai Autaahaat+ho gaahaiwa
 kasiwaiwaapi ausaapi Autaahaat+ho
 sanyisahoe, und+w+ kaund+taat+we. Aiw+ ami
 Autaahaat+ho maip+hand+ asahatind+hand+
 bimoh+ti+handaat+hi namasi nausainjit+hand+
 ap+paahi gaahandetapi nap+wise, tati
 gaata nasamaas+ti+handapi ausaapi is+hiyai

kaund+taati+we. ¹⁰ Iyataati j+hura Autaahaati+ho sangi sangi nasamaasura sahi Autaahaati+hom+hiyaati+mahe, owe sangi neh+ wiyaa+ti+mat+i+wi bimamb+i+wi+hiyaate. Saiw+ sangi wiyaa+ti+mat+i+wi bimamb+i+wi+hiyaatisi wan+ noaipap+ sahi Autaahaati+hom+hiyaati+matawaayopo. Iyataati+ am+ j+hura Autaahaati+ho sangi gaahandi w+ndi kamaasise. O am+ wan+hi+ Autaahaati+ho maar+ho sapi as+piyati+ sangi gaahati+ kasisati+ jatatamanati+ and+i+saiwataise.

Nyah+ Autaahaati+hom+ Ot+i+pat+hiyaanis+ Kom+ Ot+i+pat+hiyaam+hi+ret+ Bim+i+haawo

¹¹ Nis+ nais+hiyaati+ nin+ sangi maar+ho nasanyohiy+hiyaati+ nisataiw+ K+raisihopi g+wunyaahohiy+hiyaate, k+maap+ yap+imbataap+hi+ bimoh+i+mbi+hi+ ap+i+paahap+hi+ sahi bindawaamaayopo. Owetise. Neh+ goh+hap+hi+ isi+hiya yap+i+pat+i+ w+taahap+hiyaatamataiw+ bindawaayopo. O am+ aunah+i+pat+i+ ap+i+paahat+hi+ yam+i+hapataat+hi+ Autaahaati+hoap+hi+ ahondaise. Aih+ am+ nin+ wat+i+ndi+ sangi sandi+ kasatataato. Sam+ amb+i+patam+ maaritiwaiwa w+ndi kamaiw+ kaiwai nep+ daah+ ip+hatiw+ise. Saiwa sam+ maar+hoai taati+ tiw+iwaiwaap+to. ¹² Isi+hiya Autaahaati+hop+ w+ndi g+maawunyaap+hiyaami+ ot+i+hat+hi+ sahi Kop+ mmon+i+wi+ gisunyaat+i+ nases+i+painj+hi+ kop+ g+wunyaahohiy+hiyaati+ ti+ti+hi+ gaahaiwaah+hi+ kaiw+ daiw+ bitop+ bimaawise. Sah+ saiw+ gaahaiwaah+hi+ kaisai+hi+ am+ kiya Autaahaati+hop+ g+maawunyaap+hiya+ sapi+ sati+w+, k+miya isi+hiya maip+haiwa+ kaiw+hiye+ ti+w+ kat+i+w+ kaimb+i+wi+hiya+ kiya+ am+

sahi gaahaiwaahihî kaimî naisaihi ipotihura samî gaahaiwa kiyohiwaiwa mmondaapo. mmonawaawi kiya satitaapo. E kîmiya isihya Autaahaatihopî gwunyaahohiyîmiya gaahaiwa kiyauhîhandî nyahî yawanaanîni maipîhaiwa kiyahaayo tîwî gwînyaitaatîwo. Saiwî gwînyaawaawi asisîha Autaahaatîho isîhiyai netî tipîtapaatî usondandî nasonîhura sahî gaahaiwa kiyohîwaiwaapî kiya namapî Autaahaatîhoai kînyî gaahone gaare, undîwî nepî mepî autaahepumaitaatîwo.

¹³ Iyataatî amî Awaisîho gwînyaatî maaritirîhîretapî gwînyaawaawi wînihapîpa nahataapa isihya yapîpatambîhiyaami ahiyohîpîpa baiwî sahî mmonîwî japepîhîrîwîse. Iyataatî amî awaisîho jîhoematatî (Romîhandâ bindataatî) isîhiyai nahataapîpîhî winjaatî bimisîhomî pîwîha katonîha baiwî atîwî japepîhîrîwîse. ¹⁴ Aiwî amî yatîhî Pîropinjîhandamî gapîmanîho awaisîhomî pîwîha wînihapîpa baiwî japepîhîrîwîse. Sandî apaapîmaasato, amî isîhiya siya awaisawîhiya awaisîho jîho (Romîhandâ bimisîho) namîhana ahîwîhîhiye isîhiya maipîhaiwa kiyohiyîhiyai maipîhaiwa saiwa kamaiwîse, undatî yawimatunî amî netî napuwatunî, amî isîhiya pîwîha wînihapîpa atîwiwî gaahaiwaahîhî kiyohiyîhiyai gaahiyaate, undatî kiyai mepî autaahepumatîndunî namîhanatî ahîwîhîhiyaare. ¹⁵ Sahî saiwî tîtîhî gaahaiwaahîhî kaitaatîwî Autaahaatîho maaritataisî gaahaiwaahîhî kaiwîse. Sahî saiwî gaahaiwaahîhî kaisaihi

isihiya Autaahaatihopi gimaawunyaatati ami komi piwaha minjapepihirawi, ami piwaha gaaheti sahi japepihirauhi piwaha maipihaiwa kasatohiyihiya mmonawaawi mawonihhi namapi bipi ipatisaniwi kiyaami piwaha bipi namihaitaatiwo. ¹⁶ Sangi Autaahaatihho aimi japihi nasamaasihyaate. Nasamaasihhi sahi aimi yapipatambihyaami winihapi japepihirawi maipihaiwa kiyohiwaiwa aimi namasi nehhi sangi nehhiyaatimatihyaate. Iyataati ami sahi satiwihhi nyahhi aimi maipihaiwa namasi noaipawaati nehhiyaanini gaahiyaaniso, tiwi maipihaiwa kaitaatiwihmahe. Owetise. Autaahaatihho maaritati gwinyaasirihireti sahi japepihirawi komi otipatihhi kawiwihhi bimitaatiwe. ¹⁷ Aiwihhi sahi baiwihhi gwinyaapi isihiya nahatiyai gaahati kawiwihhi nepi kiyai mepi autaahepumapise. Aiwihhi ami isihiya Kiraisihomihhi naisihiya samataiwihhi koai nunyanawihhi kopihhi gwunyaahohiyihhi sahi maarihho baiwihhi nasisoari nunyawise. Aiwihhi ami Autaahaatihopihhi apipaahihhi Awaisihohi tiwihhi kopihhi yaiwihhi komihhi otitihhi pinuwise. Aiwihhi ami awaisihohi jihho Romihanda bindata jainjaati bimisihopihhi awaisihohi, tiwihhi yaiwihhi komihhi piwaha atiwihhi komihhi otitihhi pinuwise.

Kima Piwama Otipatihhiya Kiraisihomihhi Kaimumwaanjihhi Kaitaatiwihhandapihaare

¹⁸ Sahihhi Kiraisihopihhi gwunyaahohiyihhiyaatihhi isihiya usa sangi jainjaawihhi bimauhhi sahi kiyaami otipatihhiyaatimatihhi otipatihhi kawiwihhi bimohiyihhiyaate samihhi awaisawihhiya

sangi jainjaawî bimohiyîhiyaami pîwîha baiwî atîwiwî kiyaami otîthî pînuwîse. Sangi jainjaawî bimohiyîhiya napaisaati bîpi kasatîwîhiyaisunî amî waapîhîtiwî kasatîwîhiyaisunî osamapî maarîho nunyawî kiyaamîhatîhî pînuwîse. ¹⁹ Iyataati amî Autaahaatîho andîtisaiwati netî gisunyaahonîhî sahî Autaahaatîho gwînyaasîrîhîretî japepîhîrisaihî amî isîhiya sangi jainjaawî bimohiyîhiya samî kiyohîtihandapî poundonîhî sangi tisapî ambîpati yaasahaiwa nasamisaihaahî gaasî kandapî yamaiwîse, nehî ndîhaahî winjasawîse kaiwî kiyai yaasahaiwa nasamîto, wihoanî maipîhatî wîndî kamaawiwo. O amî Autaahaatîhohî komî otîpîpatapî isîhiya yaawîhaiwa nehohiyîhiyaapî gaasî nisî maaritohîrîhîretî ninjapepîhîrîwî kanisohîtihandapî yaawîhaiwa newaayowo, tatî waati maaritahore. ²⁰ Iyataati amî isîhiya sangi jainjaawî bimohiyîhiyai pohîpîwiwî kiyaami pîwîha atîhomaawiwi, amî samî gwînyaapî maaritohîrîhîretî japepîhîrisaihî kandapî sangi jainjatohiyîhiya tisawisaihaahî sandîhî sawanaatami pohîpîwisotîhandapî wihoanîhandî nasanyawaayopo. Sawanaati pohîpîwisauhî tisawawaayowî kandapî Autaahaatîho nisî otîpîpatapî yaawîhandî newaayopo maati taise. Oweti taise. Sahî sawanaatami pohîpîwisotîhandapî tisawawaayowo. O amî sahî Autaahaatîhomîhîretî japepîhîrisaihî kandapîsatîwî tisapî ambîpati yaasîhaiwa nasamisaihaahî Autaahaatîho sahî yaasîhaiwa nehohîwaiwaapî gaare tatî sapî maaritî taise.

21 Sahi sikaiwi yaasihaiwa nepi komi otipipati kawiwu bimitaatwuwu gaata japihini nasamaahiyaate. Sandi katotimandi apaap+maato, ami Kiraisihoaisangi komi ambipati yaawihaiwa netaise sangi andit+saiwitando. Ko siyati kaindimandi sangi siwipati gaahati nasisataise, sahi ko yaawihaiwa nesipatamataiwu ami sangisangi naasikat kawi yaasihaiwa naitaatwo.

22 “Kiraisiho maipihaiwa wwindi kamaayaho utaaho gaahore. Aihini ami ishiyaisangi komi piwihaha kima jaiwitaha katisihaha kimaare tiwuwu ausaapi kamaatopo. Owetise. Nehihandi ambipati yaawihandi nunyawaayopo” *Aisaiyaaho 53:9*

23 Iyataati ami ishiya ko Jisaasihoai sisipihunduwu kiyauhihandi kandi ami ko kiyai wihoanji sisipihundataamaase Owetise. Iyati ami kiya ishiya koai nepi nusopisasiwuwu ambipati yaawihandi nunyohiyihiyai wihoanji itihundati ami nisangi nasopisasiwuwu yaasahandi wihoanji nasamitaano undataamunje. Owetise. Autaahaatihomihandisi sawaho wihoanjihandi kiyaisi numwutaiso tati saiwa neti Autaahaatihoi nunyataise, Autaahaatihotitihini biyati ishiyaami kiyohiwaiwa nahatewa tipitapaati nga kiyati mmosihoai. ²⁴Nyahini nyami maipihaiwa kiyohiwaiwapi wihoanjihandi Autaahaatihoni nanyamitotahandi Jisaasiho nyami aunahipati neti nyami maipihaiwa komi ambipati gaahateti naihi ko nyami maipihaiwa nesi ipi titihini atawihateti nimaatati komi ambipati nosasinati napotaise. Ko siyati

kaindi+mandi+ ami+ nyahi+ maip+haiwa+ namasi+ kaiwaat+ihapi+ japi+hi+ nasaati+ tit+hi+ gaahaiwaah+hi+ kait+haahandapi+ kiyataise. Iyataati+ ami+ nyami+ maip+haiwaap+ Kiraisihoai+ tiwauh+ ko+ napotaise. Ko+ siyati+ kaindi+handaah+ nyami+ maip+haiwa+ namasi+ nasahaawi+ biyati+ gaanyimatataise.
²⁵ Autaahaati+ho+ siyati+ kasindi+mandi+ apaap+maahe, sip+sip+ho+ daih+ra+ namasi+ noti+ neh+haati+ nih+r+nati+ bimipatamataiw+ j+hi+ Jisaasihop+ sangi+ g+wunyaap+hura+ kaan+hi+ nih+r+n+w+ bimauhe. Saiwi+ nih+r+n+w+ bimauh+hiyaatangi+ Autaahaati+ho+ japi+hi+ nasamaasi+ nasati+ Jisaasihom+hin+samataise, koai+ sahi+ niwipinjisaihi+ ko+ sami+ maar+hoai+ biyati+ jainjat+itando.

3

Kima P+wima Us+hiya Ami As+hiya Aim+ Namaati+ni+hohiy+hiyaap+haare

¹⁻² Ot+ip+pat+hiya+ kiyai+ winjaawi+ bimo+hiy+hiyaami+ p+w+ha+ at+wiwi+ kiyaaami+ ot+it+hi+ p+niyoh+ipatamataiw+, ami+ sahi+ as+hiyaati+ aim+ siwoyaisahiyaati+ sami+ siwoyaami+ p+w+ha+ napait+w+ at+wiwi+ kiyaaami+ gw+inyaahoh+r+th+ret+ japepih+r+w+ kiyaaami+ ot+it+hi+ binuw+ise. Sandi+ apaap+maato, sami+ siwoya+ usa+ Autaahaati+homi+ p+w+ha+ w+ndi+ at+homiw+ Autaahaati+homi+h+ret+ minjapepih+r+w+hiya+ sahi+ kiyaaami+ apwaatiyaati+ tit+hi+ gaahaiwaah+hi+ kaisaihi+ mmondaati+wo. Sahi+ kiyaaapi+ nepemait+w+ nyamataiw+ g+wunyaitot+w+ p+w+ha+ kamund+w+ise. Owe. Kiya+ neh+ sahi+ gaahati+ siwoyai+ kawiw+ kiyaaami+ p+w+ha+ at+wiwi+ kiyaaami+

otitihî pîniyohitihandî kiya mmondaatîwo. mmonawaawi Autaahaatîhomî pîwiha akaahe tîwi Kiraisihopî kiya gîwunyaitaatîwo. ³ Aiwi amî sahî asîhiyaatî autaahî ambîpatetî utî apotîhîrî mmonîwinjawî gaahapaahîhî niyopî nîpaatîwî yundanyaaminîwise. Owetane.

⁴ Autaahaatîhomîhaiwa gaahaiwa nepî samî maarîhoai yundanyaawitaatîwîhaiwaapî waatî pîhîtîwî gwînyaapîse. Saiwa samî maarîhoai yundanyaawitaatîwiwa nosasîna owetîtandî yapîpatambîhaiwaamaahe. Owetise. Saiwa maarîhomî yundanyîhaiwa maarîho biyatî wisaita ambîpatî napaisaatîtonîhî bîpîsî bimîtaatîwîhaiwaare. Saiwa samî maarîhoai yundanyîha gaahapaara yundanyaawisaihî Autaahaatîhomî ndîhetî ngaatîtase.

⁵ Iyataatî amî jîhî aimehura Isîraherîhiyaamî asîhiya Autaahaatîhopî gîwunyaahohiyîhiya kiyaamî maarîhoai yundanyîha gaahapa yundanyaawisawaayopo. Saiwî kiyaamî maarîhoai yundanyîha gaahapaaraahî yundanyaawisohîwaiwaraahî andîtîwisîhî kiyaamî warisaamî pîwiha napaitîwî atîwiwî winjapepîhîrawaayopo.

⁶ Iyataatî amî kiyaamî waatî Saraahaate. Saraahaatî saatî warîho Abîraahamîhomî pîwiha atîwisatî komî otîtîhî sanotaatî warîho koai, “nisî awaisîhone,” undahaate. Iyataatî sahî aimî saiwî nunjawaayopo. Sahî aimî Autaahaatîhopî gîwunyaawaayopo, Saraahaatî gîwunyaasîpatamataiwo. Saiwî sahî nehî tîtîhî gaahaiwaahîhî kiyawaawi amî sahî wapaapî wîndî yamaayopo. Sahî saiwî

gaahaiwa kiyotihandaahì sahì Saraahaatami
maatiyaatamataiwìhiyaatì noaipawaayopo.

⁷ Iyataatì amì sahì usìhiyaatì
gìwunyaahohiyìhiyaatì aimì sìwaasìhiyaisahiyaate,
amì sangisangi naasìkatì kaiwì tìtìhì maarìho
gaaho gwìnyaapì samì sìwaasìhiyaisawì baiwì
napaisaatì bimaawìse. Sandì apaapìmaato. Sahì
aimì gwìnyaapìhiyaate. Asìhiyaamì ambìpatì
samìhatamatiyatì watìpìhandisahiyaamaahe.
Owetise. Isì saiwìhiyaaso tìwì gwìnyaapì
gaahatì kiyai kawiwì bimaawìse. Iyataatì
amì asìhiyaisangi asìyìhiyaimatìtaatìwìhandì
sahì nesaihì amì kiyaisangi naitaatìwìhiye.
Isì sahì saiwì sìretì kaiwì bindawaawaahì
sahì Autaahaatìhoai pìwaundiwì nahowiwì
gaapundìtaatìwìhìra daihìra wapa netì
namaasisapuwìtaise.

*Nyahì Isìhiyai Nahatewetì Maarìho Nunyaatì
Gaahatì Kawitìhaawo*

⁸ Wani nìnì pìwìha watìpìndìha sandì sangì
kasatìtì owemaitandiyo. Samì maarìho naasìko
baiwì gwìnyaapì amì isìhiya usa samataiwì
Kìraisihopì aimì mmonìwì gìwunyaahohiyìhiya
yaawìhaiwa nehohiyìhiyaapì gwìnyaapìse. Aiwì
amì kiya Kìraisihopì gìwunyaahohiyìhiyai
maarìho napaitìwì nunyawìse. Maarìho
nunyawì asìpìwiwì gaahatì kawiwìse.
Aiwì sahì samì amìtìha yatìhì ipatisanìwì
gwìnyaapìse. ⁹ Iyataatì amì isìhiya usa
sangì maipìhaiwa kasatìwì sametirìhìretapì
setahiyaate, tìwì kasatisaihaahì amì wihoanìha
kiya kasatohiyìhiyai maipìha kamundìwise.
Owetane. Kiya maipìha kahìtohìhaapì

wihoan̄iha nehi gaahaahihi sahi katiwi sahi
 Autaahaatihopi namapi gaapundiwiise isihiya
 siya sangi piwiha maip̄iha kasatohiȳhiyai
 gaahandi nunyati kiyai anditiwiwito. Sandi
 kasatohit̄imandi apaap̄imaasato, sahi aimi
 Autaahaatihom̄hiyaatimat̄wi bindawaawi
 sikaiwa kaitaat̄wi ahisihiyaat̄t̄ih̄sato. Isi
 saiwi kaisaihaahi ami Autaahaatiho sangi
 gaahati kasitaise. ¹⁰ Isi sahi saiwi kaiwise.
 Sandi kasatohit̄imandi Autaahaatihom̄ piwiha
 jihaatihi Aun̄ih̄h̄rami Ut̄ip̄ihoaat̄hi sata
 ahotise:

“Isihiya usa kimaapi yap̄ipataapihi
 kiyaami bimitaat̄wihandi biyati nga
 nusoaiapatuni ami asisiha gaahaiwa
 saniyon̄hi mmon̄wi bimitaat̄wihandapi
 gw̄inyaawaawaahi isihiya piwiha
 maip̄iha kaundohiȳhiyai wihoan̄iha
 piwiha maip̄iha windi kamundiwiise.
 Aiw̄ ami kiya piwiha jaip̄ipa windi
 kamaat̄taatiwe. ¹¹ Jaip̄ipa kamaatiwi
 ami maip̄ihaiwa kahatamat̄petahawai
 ahosumwapi, ami tit̄hi gaahaiwaahihi
 kaiwise. Aiw̄ ami kiya isihiya usa
 giwunyaahohiȳhiyaisawi maariho
 naasiko gw̄inyaapi bimitaat̄wihandapi
 waati gw̄inyaapi ami andit̄it̄wi
 kaiwaahihi japepihiwi kaiwise.
¹² Iyataati sandi apaap̄imaato, isihiya
 mmon̄winjawi tit̄hi gaahaiwaahihi
 kiyohiȳhiyai Autaahaatiho nasisoari
 winjatahore. Aiw̄ ami kiya saiwihiya
 Autaahaatihoai wapaapi nunjen̄wi

p̄iwaundauhaahi at̄iwisati keti nunyati
ami and̄itiwiwahore. Siyati Autaahaat̄iho
kom̄ihiyai kawisataahandi kandi is̄ihiya
maip̄ihaiwa kiyohiȳihiyaapi it̄ih̄itati
wihoan̄ihandi kiyai pohip̄iwisahore,”
tati ahotise. *Aun̄ih̄ir̄i 34:12-16*

*Sahi Ambipati Yaas̄ihaiwa Nepi
Nosas̄indaat̄iwihandapi Yamaiwise*

¹³ Sahi mmon̄iwinjaw̄i t̄it̄ih̄i gaahaiwaah̄ih̄i
maarit̄iw̄i and̄it̄it̄iw̄i kaim̄i naisaihi nd̄i sangi
maip̄ihaiwa kasisati neti nasop̄isas̄it̄aise?
Utaaho wo siyati kasitand̄iho owe. ¹⁴ Iyataahandi
kandi ami sahi and̄it̄it̄iw̄i t̄it̄ih̄i gaahaiwaah̄ih̄i
mmon̄iwinjaw̄i japepih̄ir̄iw̄i kaim̄i naisaihi
ami is̄ihiya usa sam̄i kiyoh̄iwiwaapis̄at̄iw̄i
nepi nasop̄isas̄isaihaahi sahi maarit̄iwise.
Sand̄i sahi Autaahaat̄ihom̄i gw̄inyaas̄ir̄ih̄ireti
japepih̄irawaaw̄i yaas̄ihandi newaayow̄i ami
Autaahaat̄iho gaahati kasisati jatataman̄it̄aise.

“Iyataat̄i ami is̄ihiya sangi yasimap̄ihaiwa
wiwa kasisaihi ami sahi w̄indi kiyaapi
yamaiwise. Aiw̄i ami kaiwaapi sam̄i
maariho jandoti maariho owemaasetane.
Owetane”. *Aisaiyaaho 8:12-13*

¹⁵ Sahi sam̄i maarihoat̄ihapi saiw̄i
gw̄inyaap̄ise, Kiraisiho nyami awais̄iho
naasohis̄i nyangi ko biyati nyainjaat̄i
bim̄it̄aise, t̄iw̄i gw̄inyaap̄ise. Iyataat̄i
ami sahi Autaahaat̄iho sangi nasam̄itand̄i
katiwaiwaapi jat̄im̄i niyoh̄it̄ihandami
tanyaahaapi is̄ihiya nas̄isesaihaahi, ami
sahi wihoan̄iha nuses̄ipap̄iha piw̄iha

kaundi+taati+w+ha nahateweti nepi detemapi
 timeti+w+ise. ¹⁶ Isi+hiya saiwi nas+sesaihi
 wihoan+ha sahi kaundawaahura bi+pi napais+ha
 pi+w+ha kaundi+w+ise. Aiw+ ami sahi titi+hi
 gaahaiwaah+hi mmon+winjaw+ kaiw+ise
 Autaahaat+ho gw+inyaati maaritiwaiwo. Sand+
 apaap+maato, sahi saiwi gaahaiwaah+hi
 kaim+ naisaihi isi+hiya sam+ gaahaiwa kaim+
 niyoh+iwaiwaap+sat+w+ pi+w+ha maip+haiwa
 kasatohiy+hiyai maw+tando. Iyon+hi ami isi+hiya
 usa sam+ gaahaiwa kaiwi K+raisihom+hi+reti
 japepih+ri+w+ kiyoh+iwaiwaap+ mmon+w+
 gi+wunyaatahiya isi+hiya usa pi+w+ha maip+ha
 kasatohiy+hiyaap+ kimiya titi+hi gaahaiwa
 kiyauh+hand+ kimiya isi+miya neh+haiwa taaw+
 pi+w+ha maip+haiwa kaundawaayopo, ti+w+
 mmondaatiwo. ¹⁷ Am+ sikaiwi kaiw+ise. Sand+
 apaap+maato, nyah+ Autaahaat+hom+hi+reti
 japepih+raati gaahaiwa mmonainjaati
 kaim+ naisaihi kaiwaap+nyati+w+ isi+hiya
 amb+pati yaas+haiwa nanyam+taati+w+handap+
 Autaahaat+ho maarita gw+inyaas+ri+hi+ret+naah+
 gaare. O ami nyah+ maip+haiwa kaisaihi ami
 isi+hiya kaiwaap+nyati+w+ amb+pati yaas+haiwa
 nanyinyaw+ nyawisaihaah+ ami sand+hi maipe.
 Iyataati ami Autaahaat+hoaisangi nyap+ wind+
 maar+mit+taise. Oweti+taise.

*K+raisiho Aim+ Napomatati Jap+hi Nepataati
 Nyangi Jap+hi Nanyamaataise*

¹⁸ Iyataati ami K+raisiho kaindi+handap+
 gw+inyaap+ise. K+raisihoaisangi Autaa-
 haat+hom+hi+reti japepih+rat+ gaahaiwaah+hi
 kaindi+handap+ yaaw+hand+ netaise. Iyataati

Kiraisiho so utaaho gaaho apipaahi ainahiho nyapimainjhi nyahi maipihaiwaisahiyaanam aiunahipati neti ko napotaise. Ko nyami maipihaiwa kiyohiwaiwa nenyamaitandi nehi naasaarahihi napotaise. Jihati nyami maipihaiwaapi ko windi namaapwutaise. Iyati ami ko nyahi Autaahaatihoisati manditipinaati nyahi yandihitih ami ko yandihitih siyaati yiyandih bimonih neti ahonyisati deti Autaahaatihomihini ahinyisataise, Autaahaatihoisati maasi piwanaati bimitihaawo. Kiraisiho nyamatiyahati ambipatisahoai kimaapi yapipataapihi tiwauhi ko napotaise. Napwihhandi kandi Autaahaatihomi Itipho Gaaho ahowimati japihi numwaasih japihi nepati ambipati watipihati wipetahati Itipihomihati neti asoهماتati yamihapataatih yamo bindataise.

¹⁹ Siyati ko ambipati wipetahati watipihati Itipihomihati neti ishiya aimi napohiyhiyaami maariho napwitiwi bimohiyhiyaapihi noti noaipati kiyai saundataase. “Nisi tiworisaisuni ami nahataapisuni aimi ninihimandi titi ipihatisataayo,” undati kiyai kaundataase.

²⁰ Ishiya napohiyhiyaami maariho napwitiwi napwitohipipih bimohiyhiya siya apaapimaah. Jihura Nuwaaho bimisura ko Nuwaaho Autaahaatihomi piwaha ausati kaundihhandi kandi kiya windi atihomiwi pohipaiwi nemahohiyhiyaare. Iyataati ishiya maipihaiwa pihitiwi kiyawaayopo. Saiwi kiya Autaahaatihomi piwihaapi pohipaiwi nemahauhhandi kandi ko Autaahaatihomi

wihoanꞑhandꞑ yaawꞑhandꞑ ketꞑ namumwise. Owetise. Kiya kiyaamꞑ maipꞑhaiwa namasi japꞑhꞑ nepemaitowo tatꞑ namatꞑ jatataise. Jatihꞑ Nuwaaho amꞑ sura sipꞑhandꞑ awaandꞑhandꞑ taatꞑ kiyametaatꞑ Autaahaatꞑhomꞑ pꞑwꞑha ausaataise. Siyatꞑ pꞑwꞑha ausaatꞑ kaundihꞑhandꞑ kandꞑ kiya wꞑndꞑ atꞑhomisauhꞑ nehꞑ naasiyaahꞑ isꞑhiya ikwꞑrꞑ naasairꞑtihꞑ wihꞑnꞑramꞑ murꞑmotahiyaahꞑhꞑ Autaahaatꞑhomꞑ pꞑwꞑha atiwiꞑ nepꞑ sipꞑhandotꞑ nandaawaayopo. Sipꞑhandotꞑ nandaahohiyꞑhiya waapoho nanꞑwꞑ wꞑndꞑ namaapopo. Owetise. kiya nga baiwꞑ bindawaayopo. Isꞑhiya Autaahaatꞑhomꞑ pꞑwꞑha nemapꞑ pohipiyohiyꞑhiyaahꞑhꞑ napopo.

²¹ Saatꞑ waapꞑhaatꞑ Autaahaatꞑho wanꞑ nyangi kanyindꞑhandapꞑ sꞑwꞑpatꞑ namꞑhanahaate. Isꞑhiya waapohora baasusauhꞑ Autaahaatꞑho sangꞑ japꞑhꞑ nasamaataise. Iyataatꞑ amꞑ isꞑhiya waapoho nehauhꞑ waapoho koraahꞑ ambꞑpatamꞑ kipatꞑ basatꞑ nemwataamaise. Owetise. Kiya waapoho nehotꞑmandꞑ nyahꞑ aimꞑ nepemaitaatꞑ Kꞑraisihoi nunyanaatꞑ komꞑhꞑretꞑ japepihꞑraatꞑ tꞑtꞑhꞑ gaahaiwaahꞑhꞑ kaitꞑhaawiyo, undꞑwꞑ isꞑhiyai nunjꞑtaatꞑwꞑ waapoho nehopo. Jisasi Kꞑraisihoi napwihꞑ Itꞑpꞑho japꞑhꞑ ahowimatꞑ numwaasꞑhomꞑhetapꞑ nyangi Autaahaatꞑho japꞑhꞑ nanyamaataise.

²² Jisasi Kꞑraisihoi yamꞑhapataatꞑhꞑ aimꞑ niyatꞑ noaipasꞑhꞑ Autaahaatꞑho Koai netꞑ nuwimaatꞑ ambꞑpatꞑ awaipatꞑ nunyatꞑ komꞑ ikwꞑrꞑ gaatꞑhꞑraihoanꞑ newisataise. Newihꞑ ko Autaahaatꞑhomꞑ otꞑpꞑpatꞑhiya awaisawꞑhiyaisunꞑ amꞑ wapa apꞑpaahꞑ watꞑpꞑhapaisunꞑ Awaisꞑhoematatꞑ

winjaati bimihî kapa nahataapa ko Kiraisihomî otîtihi ahondaise.

4

Kiraisihopî Gîwunyaahohiyîhiya Nehî Kiyai Wîretî Bimîtaatiwe

¹ Kiraisiho Komî ambîpatî yaawîhandî netaise. Isî amî sangisangi naasîkatî kaiwî Kiraisihomî gwînyaatî kaimumwaanî kamwaanî kaiwîse. Sandî apaapîmaahe. Sahî ambîpatî yaasîhaiwa newaawaahî sahî maipîhaiwa namaposawî gaahaiwaahîhi kiyawaawe.

² Kîmaapî yapîpataapîhi bindawaahura Autaahaatîhomî gwînyaasîrîhîretî kiyaatînihi japepîhîrîtaatiwe. Aiwî isîhiya mambîhiya kahapaamapîpa gwînyaahohîrîhîretî wîndî minjapepîhîrîtaatiwe. Amî sandî apaapîmaato, utaaho wo komî ambîpatetî yaawîhaiwa nesîho aimî maipîhaiwa namataise. ³ O

amî jîhuraahî sahî apîpaahî maipîhaiwa Autaahaatîhopî gîmaawunyaapîhiya maaritîwî kiyohîwaiwaamatiyahaiwa aimî nga kaiwî bisotîmbîwîhiyaate. Iyataatî maipiwa sahî kaiwî bimohîwaiwa saiwa siyahaiwaapîto. Usîhiya amî asîhiya kîhiyaisawî kiyaamî ambîpatî gohapî tîmaamaitîwî, amî maipîhaiwa pîhîtiwî gwînyaapî kaiwî amî nandapa maaritîwî nipinjawî pîhîtiwî nanîwî, amî waapoho nanîwî naharitaatîwîho pîhîtiwî nanîwî nahîriwî amî Autaahaatîho akohomî wînihapîpa nemapî, amî autaahaatîho jaiwîtahopî sahî gwînyaapî gaapundîmbîwîhiyaate. ⁴ Amî Sahî wanî

saiwa isîhiya Autaahaatîhopî nanîpimatîwî

wĩndĩ mmonĩwĩ gĩmaawunyaahohiyĩhiyaisawĩ
 wĩndĩ kamaayopo. Aihĩ kiya sangi
 jasonawaawĩ kĩmiya isĩmiya nyamataiwĩ
 nyamĩ kiyohĩrĩhĩretĩ kamaiwĩ kiyai nehĩ wĩretĩ
 kiyowo, tĩwĩ jasonawaawĩ yaiwĩmawaayopo.
 Yaiwĩmaposawĩ sahi asĩretĩ kiyopo, satĩwĩ
 itĩhĩsatawaatopo. ⁵ Isĩ siya isiya ipotĩhura
 Awaisĩho isĩhiyaamĩ kiyohĩwaiwa netĩ
 tipĩtapaati mmondandĩhomĩ ndĩhetĩ noaipapĩ
 bitotawaawĩ sandapĩ siyaati kiyahaayo,
 undĩwĩ kaundĩtaatiwe. Sati kiyati isĩhiya
 napohiyĩhiyaisunĩ amĩ isĩhiya asiyĩhiyaisunĩ
 kiya kiyohĩwaiwa netĩ tipĩtapaati usondandĩho
 aimĩ tĩmendaise. ⁶ Sandĩ kandapĩ aimĩ isĩhiya
 napohiyĩhiya asiyĩhiya sangĩ napopĩ bimauhi
 piwĩha gaaha ausaahauhi aimĩ atisopo. Isĩhiya
 maipĩhaiwa kiyohiyĩhiya napohĩpatamataiwĩ
 napowaayopo. Napowaahandĩ kandĩ wanĩ
 asiyĩhiyaimatĩtaatiwĩhandĩ nepĩ ambĩpatĩ
 watĩpĩhati wipetahati nepĩ itĩpĩhiyaimatiwĩ
 Autaahaatiho Itĩpĩho bimipatamataiwĩ
 bindawaayopo.

*Autaahaatiho Otĩpĩpatĩ Nyahĩ Wapa Gaahapa
 Kamaayaahandĩ Nehĩhandĩ Nanyamipati Katĩ Na-
 paitaati Kaitĩhaawo*

⁷ Kahapaamapĩpa nahataapa notĩ
 owetĩtandĩhura aimĩ nasati detĩndaise. Isĩ
 sahi samĩ amĩtĩha nga tĩtĩhĩ gwĩnyaapĩ
 sahi sawanaati baiwĩ jatĩnĩwĩ jaawĩ
 bitosawise. Saiwĩ tĩtĩhĩ jaawĩ bitotawaawĩ
 baiwĩ gaapundĩtaatiwo. ⁸ Aiwi amĩ sahi
 nahatewetĩ Autaahaatihomĩ isĩhiya usai

napaitiw̄i maar̄ho nunyaw̄ise. Sand̄i am̄i apaap̄imaato, is̄hiya usai maar̄ho napaitip̄i numwinḡit̄hand̄i sand̄i maip̄ihaiwa ḡimunyaatat̄i kahatamat̄ipetahaiwa nahatewai net̄i noaasat̄i namaasat̄i, am̄i gaahaiwa wiwa is̄hiya kiyoh̄waiwa nahatewai ap̄ipaah̄i nusatip̄ihaahande. ⁹ Am̄i Autaahaat̄ihom̄i is̄hiya usa sangisenda napisaih̄hiyai sah̄i baiw̄i numwaap̄i kiyai iw̄tataman̄iw̄ise. Sah̄i sam̄i oman̄it̄it̄h̄i maar̄hoaat̄ihap̄i kiyaap̄i m̄imaipaiw̄i gw̄inyaap̄i sat̄iw̄i, nyah̄i kiyai iw̄tataman̄it̄ihaaw̄i ponyatise t̄iw̄i ḡimunyaap̄ise. Sah̄i kiya Autaahaat̄ihom̄i is̄hiya Kiraisihom̄i nais̄hiyai sam̄i an̄ip̄ip̄ih̄i numwaap̄i nandapa nunyaw̄i and̄it̄iwip̄ise. ¹⁰ Autaahaat̄iho neh̄i koai sawaho gw̄inyaat̄i maaritir̄ih̄ret̄i nyangi gaahat̄i kanyisat̄i kom̄i ot̄ip̄ipat̄i gaahat̄i nyah̄i neh̄i n̄inaasiyaanangi yiyand̄ih̄i kih̄at̄i kih̄at̄i nyah̄i gaahand̄i w̄ind̄i kamaayaahand̄i neh̄ihand̄i nyangi nanyinyataise, kom̄i is̄hiya usai and̄it̄iw̄iwaat̄i kait̄ihaahaiwo. Isi kaiwa ot̄ipiwa Autaahaat̄iho nyangi neh̄ihand̄i nanyamiwiwa biyaat̄i jataat̄i, am̄i napaitaat̄i kait̄ihaawo kom̄i is̄hiyai gaahat̄i kawisaat̄i biyaat̄i newaat̄i kiyai iw̄tataman̄it̄ihaawo. ¹¹ Iyataat̄i am̄i utaaho wo Autaahaat̄ihom̄i p̄iw̄iha ausaitand̄ihat̄i ot̄ip̄ipat̄i netaataah̄i am̄i ko kat̄i napaitat̄i biyat̄i kiyat̄i Autaahaat̄ihom̄i p̄iw̄iha ausaat̄i is̄hiyai kaundane. O am̄i utaaho wo is̄hiyai iw̄tatamanat̄i gaahat̄i kaw̄isat̄i and̄it̄iw̄iw̄itand̄ihat̄i netaataah̄i am̄i ko kat̄i biyat̄i napaitat̄i Autaahaat̄iho

apipaahi watipihandisaho samiheti aimi bimohiyaatitihiso. ¹⁵ Sahi baiwi jaawo. Ami sahi wiwa yaasihaiwa newaawaahi kaiwa sahi nehohiwiwa siyahiretapimetitando. Sahi isihiya siyihiyai timapihiyaatitati ami isihiya usaamihapa nusepi ikowinwihiyaatitati, ami maipihaiwa wiwa kaiwihiyaatitati ami otipipati usaamihapa wiwa nepi iwiriwiwi nusop+sasawihiyaatitanhi kaiwaapi ambipati yaasihaiwa nasanyawaawaitaawo? ¹⁶ O ami sahi noaipapi Kiraisihomihiyaatimatisaihi kandapi ambipati yaasihaiwa isihiya nasamisaihi newaawaahi ami sandapi sangi windi mamaasane. Owetane. Mamaasati namapi sahi satiw, nyahi Kiraisihopi gwunyaahotihandapi yaasihandi isihiya nyangi nanyinyauhi nehaayono, tiwi maaritwi Autaahaatihoi gaahone gaare undiwi komi ambipati mepi autaahepumapise.

¹⁷ Autaahaatihoi nyahi komi isihyaanangi jihhi namasati neti tipitapaati nyahi komihaiwa kiyohiwaiwa nyasondaise. Ami nyahi komihyaanangi jihhi siyati nyami otipipati tipitapaati nyasonataisi ami isihya Autaahaatihomi piwaha gaaha wanaha windi atihomisohiyihyaahi windi yamaanhimaitaapo. Ami kiyaisaahi akitinhi waati wireti Autaahaatihoi tipitapaati usonati nemaitaise. ¹⁸ Iyataati ami Autaahaatihomi piwaha jhaatihhi wapihi satati jipati+pindise: "Isihya titihhi gaahiyaisi Autaahaatihoi ipotataatihandi apipaahiyai japihi nga windi numwaitaahetahandi kandi numwaahonaahi

ami isihya Autaahaat'hoai ahosumwap' p'hip'w'sohiy'hiyai napit'wimat'taind'ho," tati j'pat'pindise. ¹⁹ Isi am' isihya K'raisihop' g'wunyaahohiy'hiya usa Autaahaat'ho maaritat' gw'nyaas'r'hireti kiyaam' ambipati, am' maar'ho yaaw'handi newaawaahi gaasi kiyai kiyati ah'wis'ho napaitati iwinjat's'hom' ikw'raat'hemat'wi bindawaaw' yaaw'handi kaiw' nep' am' neh' gaahaiwaah'h' nasisoari kiya kaim' nuw'se.

5

Sah' Mit'hiyaati Autaahaat'hom' Is'hiyai Baiw' Winjat'wise

¹ Sah' mit'hiyaati Autaahaat'hom' is'hiyai winjatohiy'hiyaatangi p'w'ha k'ima kasat'tandiyo. Iyataati am' nisangi samataind' mit'hon'ne. Iyataati K'raisiho kom' ambipateti yaaw'handi nes'hi nin' nisi nd'haaraahi uson'tihon'ne. Iyataati am' sahuni am' ninuni Awais'ho K'raisiho kom' nausainj't'handi wat'p'handisati auta noaipahon'hura, Autaahaat'ho gaahapa wapa nanyam'tandi katimb'pa nany'nyon'hi maasi nahatiyaan'ni nait'haahiyaan'ni'tih' sangi saiw' kaiw'se, satiti wat'p'indi sandi kasatataato. ² Autaahaat'hom' is'hiya siya sip'sip'homataiw'hiyaasi kiyai sah' baiw' winjat'wise, Autaahaat'ho neti sami ikw'raat'h'mataiso. Sah' maarit'wi Autaahaat'hom' is'hiyai winjat'wise saiw' is'hiyai winjat'itaatiwi Autaahaat'ho maaritir'hireti japepih'riwo. Aiwi am' usaami kiyohipati mmonawaaw' naw'ho newaati

otipipati kaitaano tiwi gwinyaapi kamaiwise. Owetane. Otipipatapi maaritiwi nehi kaiwise. ³ Autaahaatihom komi isihiya siyai neti sahi kiyai winjatitaatiwi sami ikwiraatihemataise. Isi sahi satiw, nyahi awaisawhiyaaniso, tiwi naimaatawaawi ami kiyai waapihundwi, kimandi kaiwise ami yahandi kaiwise, undiwi kiyaami gwinyaahohitihandi nepi daahi uripatiwi kamaiwise. Owetane. Isihiyai saiwi saiwi kaiwise undiwi nunjawihaiwaahihai kaiwise. Sahi saiwi kaisaihi ami kiya kireti japi nepi kireti japepihiriw kaitaatwo. ⁴ Sahi saiwi sireti kiyawaawaahi sipisipihom Jatihom Awaisihom Jihom auta nasataahura sangi nasamitandi timanati isiwatimbipa nasanyonihai nga naitaapo. Iyataati sapa windi owemetati nasisoari kapaanihai ahotim nutandihapaare.

*Nyahi Yawanaani Autaahaatihom
Ikwiraatihimatithaawo*

⁵ Iyataati ami sahi wainyihyaatisangi naasikati kaiwi ami isihiya gwinyaahiya mitihyaami piwha baiwi napaitiwi atiwii kiyaamihatihai binuwise. Aiw ami sahi sawanaati windi namimaatiwise. Bipi yatihai ipatisanwi isihiya Kiraishomihya kopigwunyaahohiyihyaamihatihai binuwise. Iyataati ami nyahihai aimi gwinyaawaahiyaane. Ami Autaahaatihom piwhaatihai wapihi satati jipatiwindise:

“Autaahaatihom isihiya sawana naimaatohiyihiyai
neti daahi ipihatisataati ami isihiya

sawana ipihatisanohiyihiyai gaahati
 kawisati neti iwitatamanahore,”
 tati jipati pindise. ⁶ Isi sahi sawanaatami
 maaritiwi kiyohiwaiwa namahaapi bipi
 yatih ipatisaniwi Autaahaatihomi ikwiri
 watipihirami otitih bimaawise. Saiwi bimisaihi
 sangi neti nasimaitandha asisaha namhainjha
 noaipahonihura ka asiseti sawaho sangi neti
 autaahe samaitando. ⁷ Autaahaatihom sap
 gisunyaati biyati jainjatataisi sahi naanjwaiwa
 nehohiwaiwa nahatewa Autaahaatihom
 sawahom ikwiraatihimapise.

⁸ Sahi sawanaati baiwi jaawo. Aiwami
 timetiwise Bwaasirihiri yaihiri nahateweti
 suhiri ainjihirihiramatiyati noti nasayati
 taati gaatati daati daayataiso, isihiyai neti
 ikoti iwirisati nusopisatando. ⁹ Iyataati ami
 sahi sami Kraisihopi giwunyaahohitihandi
 andititiwi watipitiwi isipi bitotawaawi kiri
 nepi tipindiw ipihatiwimapise. Iyataati
 ami sangisangi aimi mmoniwi nasesipatati
 gwinyaapihyaate, Autaahaatihom isihiya
 yapih nahandaahiyaisangi naasikati kaiwi
 samatawi naanjhaiwa taawi newaayopo.
¹⁰ Isihiyai gaahaiwa wiwa kiya kamaiwi
 nehihandi gaahandi kawisati nunyati
 iwitatamasiwaiwaami Autaahaatihom sawaho
 tanyaahore. Iyati ko Kraisihomihetapi sangi
 gaatati nasamaataise, sahi Kraisihomaisaw
 maasi nausainjitihandi kandinhi nasisoari
 ahotindihandaatihimi bimitaatiwo. Isi
 masihonjeti ambipati yaasati naanjhaiwa
 naitaapo. Iyonihi ko sami naanjeti yaasiwaiwa

nesamahonihî noaipapî samî ambîpatî amîtiha maarîhoaatîhî apîpaahî gaahiyaatimatîtaapo. Iyatî amî ko samî giwunyaahohitîhandî netî watîpîsamatî andîtisaihonihi sahî andîtitîwi kopî giwunyaapî bitoaitaapo. ¹¹ Ko sawaho naasohî nahatewa watîpîhaiwaisaho nasisoaari bimohore. Siyahosi Akite.

Pitaaho Ipotîha Gaahuraare Daase

¹² Sairaasiho nîngi andîtinisîhî maisahuraanjî utîpî masîmonjî kîmonjî jîpatîpiyaha sapî nîni nusoasataayo. Iyataatî so Sairaasimo nyamatiyatî Kiraisihopî giwunyaahosi nyamî naisoho akohore. Nîni utîpîmo kîmo nusoasohîmo Autaahaatîho maarîho nyangi nanyamindîhandâ komî gaahatî nyangi kanyisatî kanyiwaiwa netî nanyisamî naiwaiwaapî saiwa titîhî akîtihaiwa nanyisataise, satîti netî japîhî gisunyaatî jîpatîpiyataayo, sahî andîtitîwi giwunyaapî bitoaitaatîwo.

¹³ Autaahaatîho sangi nisîhiyaate, satatî nasamahanataatî amî isîhiya kîmbîhî Babironîhandâ bimohiyîhiyaapî amî siya nisîhiyaare tatî namîhainjawîhiya sangi asisîha gaahure satawaatopo.* Aihî amî nisî maasihîho akohomatiyatî nîngi otîpîpatapî andîtinisîho Maakîhoaisangi asisîha gaahure, satataase. ¹⁴ Sahî Kiraisihomîhiyaatî maarîho biyaatî akîtinîhî namînihaayo, tîwi nasoandaatîwi gerîniwî bimaawîse.

* **5:13:** Pitaaho aunahîpatî awaipatî Romîhandapî sîwîpatî namîhanatî, “Babironîhandâ” bimohiyîhiyo, tatî kandaase.

Sahi Kiraisihoaisawi timaamaitiwihiyaatisi
sami maariho biyati wisaitati napaisaatitane,
ndi nini Pitaahonini utipihokimo
jipatihiyataayo.

Autahaatihomi Piwaha Gaaha Wanaha
The New Testament in the Angaataha language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angaataha long Niugini
copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angaataha

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

b83b4d2c-30be-5f11-8fb0-fa04e4808bad